

Lyginamasis variantas

GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto komentaro 1 punkto 4 pavyzdys pakeičiamas ir išdėstomas taip:

5) Lietuvos Respublikos įstatymuose arba kituose teisės aktuose nustatyto dydžio kompensacijos, įskaitant teisės aktuose nustatytas tiesiogines išmokas pajamų lygiui palaikyti, taip pat kompensacijos, kurių dydžiai nenustatyti, tačiau mokėjimas reglamentuotas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose, įskaitant kompensacijas už autorių arba gretutinių teisių pažeidimą, išskyrus kompensacijas, mokamas gyventojui, kai nutraukiama darbo sutartis ar jos esmę atitinkanti sutartis, ir pinigines kompensacijas už nepanaudotas atostogas;

(Pagal 2008 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 29, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir įstatymo papildymo 18¹ straipsniu įstatymą Nr. XI-111, taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2009 metų ir vėlesnių mokesčių laikotarpių pajamas).

Komentaras

1. Ši įstatymo lengvata taikoma, jeigu:

- išmokėta kompensacija, kurios dydis nustatytas Lietuvos Respublikos įstatymuose arba kituose teisės aktuose;
- išmokėta teisės aktuose nustatyta tiesioginė išmoka pajamų lygiui palaikyti (tiesioginės išmokos apibrėžimas pateiktas Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo 2 straipsnio 16 dalyje);
- išmokėta kompensacija, kurios dydis nenustatytas, tačiau jos mokėjimas reglamentuotas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose. Sąvoka „mokėjimas reglamentuotas“ reiškia, kad teisės aktuose nustatytos kompensacijos mokėjimo sąlygos ir tvarka, taip pat taisyklės, kuriomis remiantis galima apskaičiuoti kompensacijos dydį;
- išmokėta kompensacija už autorių arba gretutinių teisių pažeidimą.

¹. Ši lengvata netaikoma kompensacijoms, išmokėtoms ne pagal Lietuvos Respublikos, o kitų valstybių įstatymus arba kitus teisės aktus.

4 Pavyzdys

Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 144 straipsnio 8 dalis nustato, kad darbuotojams, kurių darbas yra kilnojamojo pobūdžio arba atliekamas lauko sąlygomis, arba susijęs su kelionėmis ar važiavimu, kompensuojamos su tuo susijusios padidėjusios išlaidos už faktiškai tokio pobūdžio dirbtą darbo laiką. Šių kompensacijų dydis negali viršyti 50 procentų bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio ir jos mokamos tuo atveju, kai darbuotojui nemokamos komandiruotės išlaidos.

Nuo 2022 m. lapkričio 1 d. Darbo kodekse šios kompensacijos maksimalus dydis sumažinamas iki 30 procentų bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio, o nuo 2023 m. birželio 1 d. Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalis pripažįstama netekusi galios (kompensacija panaikinama).

Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalies pagrindu išmokėtos nustatyto dydžio kompensacijos, pajamų mokesčiu neapmokestinamos.

Pasikeitus Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalies nuostatoms, klausimas dėl kompensacijos priskyrimo neapmokestinamosios/ apmokestinamosioms pajamoms sprendžiamas pagal tai, kokio reglamentavimo pagrindu teisė į kompensaciją buvo įgyta.

- kai teisė į kompensaciją įgyta už faktiškai dirbtą tokio pobūdžio darbo laiką už laikotarpį iki 2022 m. spalio 30 d. (įmtinai), pajamų mokesčiu neapmokestinama 50 proc. nustatyto dydžio neviršijanti kompensacijos suma;

- kai teisė į kompensaciją įgyta už laikotarpį nuo 2022 m. lapkričio 1 d. iki 2023 m. gegužės 31 d. (įmtinai) — 30 proc. nustatyto dydžio neviršijanti kompensacijos suma.

Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalyje nustatyta tvarka išmokėtos 50 procentų bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio dydžio kompensacijos, pajamų mokesčiu neapmokestinamos.

Tarkime, už 2022 m. spalio mėn. faktiškai dirbtą tokio pobūdžio darbo laiką darbuotojui apskaičiuota 500 eurų dydžio kompensacija. Darbuotojo bazinis darbo užmokestis – 1000 eurų. Kompensacija išmokėta 2022 m. lapkričio mėn. 1 d. Darbuotojo gauta 500 eurų kompensacijos suma pajamų mokesčiu neapmokestinama, nes ji neviršija Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalyje nustatyto dydžio, galiojusio teisės į kompensaciją įgijimo momentu, t. y. 2022 m. spalio mėn.

Tarkime, darbuotojui už spalio mėn. apskaičiuota 500 eurų kompensacija, o už lapkričio mėn. - 300 eurų kompensacijos suma. Šios kompensacijos (viso 800 eurų) dėl lėšų stokos darbuotojui išmokėtos 2022 m. gruodžio mėn. Tiek 500 eurų kompensacijos suma už spalio mėn., tiek 300 eurų kompensacijos suma už lapkričio mėn. pajamų mokesčiu neapmokestinamos, kadangi jos neviršija teisės į kompensaciją įgijimo momentu Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalyje nustatytų dydžių.

Kompensacijos, kurios neatitinka Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalyje nustatytos jų mokėjimo tvarkos (pvz., mokamos ir tuo atveju, kai darbuotojui apmokamos komandiruotės išlaidos) nepriskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms.

2023 m. birželio 1 d. pripažinus Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalį netekusia galios (panaikinus kompensaciją), Darbo kodekso nustatyta tvarka darbuotojams galės būti mokamas padidintas, palyginti su normaliomis darbo sąlygomis, darbo užmokestis. Vadovaujantis GPMĮ 6 straipsnio 11 dalimi, tokios darbuotojų gautos pajamos bus apmokestinamos kaip su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos.

Pastaba: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Valstybinės darbo inspekcijos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Koordinacinės komisijos dėl Darbo kodekso nuostatų aiškinimo ir bendros pozicijos formavimo 2017-09-05 posėdyje priimta bendra pozicija, kad nors Darbo kodeksas neišskiria padidėjusių išlaidų kompensavimo už *darbą lauko sąlygomis*, pagal bendrą pobūdį darbas lauko sąlygomis gali būti prilyginamas kilnojamojo pobūdžio darbui. Atsižvelgiant į tai, Darbo kodekso 144 straipsnio 8 dalyje nustatyto dydžio kompensacija, mokama už darbą lauko sąlygomis, pajamų mokesčiu neapmokestinama.